'Η μεσογειακή πολιτική τῆς ΕΟΚ
'Ανακεφαλαίωση καί ἑρμηνεία

-I-

Εἰσαγωγή

Τήν ἄνοιξη τοῦ 1979 θά ὑπογραφεῖ ἡ συμφωνία γιά τήν ἔνταξη τῆς 'Ελλάδας στήν ΕΟΚ. 'Η ὑπογραφή τῆς συμφωνίας αὐτῆς δέν ἀποτελεῖ μόνο γιά τήν 'Ελλάδα γεγονός τεραστίας σημασίας. Εἶναι καί γιά τήν Κοινότητα σημαντική. Μετά τήν εἴσοδό τό 1972 τῆς Μεγάλης Βρεταννίας, τῆς Δανίας καί τῆς 'Ιρλανδίας στήν ΕΟΚ ἡ Κοινότητα πραγματοποιεῖ μιά νέα διεύρυνση αὐτή τή φορά ὄχι πρός τό Βορρά ἀλλά πρός τή Μεσογειακή Εὐρώπη. 'Ο ὑπουργός 'Εξωτερικῶν τῆς Μεγάλης Βρεταννίας εἶχε σέ λόγο του πρός τό Εὐρωπαϊκό Κοινοβούλιο στίς 12 Γενάρη 1977 χαρακτηρίσει τή διεύρυνση τῆς Κοινότητας πρός τό Νότο ὡς τό πιό σημαντικό θέμα πού θά ἔχει ν'ἀντιμετωπίσει ἡ Κοινότητα τά ἑπόμενα χρόνια. 'Η διεύρυνση παρά τά προβλήματά της τόνισε ἀποτελεῖ " ἐπένδυση στό δημοκρατικό μέλλον τῆς Εὐρώπης". Τήν ἐπίσημη τούτη ἑρμηνεία τῆς πιό χαρακτηριστικῆς μέχρι σήμερα ἐκδήλωσης τῆς νέας Μεσογειακῆς πολιτικῆς τῆς Κοινότητας ἔχουν ἀμφισβητήσει ἄλλοι παρατηρητές. Σέ πρόσφατη ἀνάλυση τους μέλη τοῦ γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος διερωτῶνται "μήπως ἡ φιλελεύθερη Εὐρώπη φάχνει μέ τήν βοήθεια τῶν ἀστικῶν τάξεων, τῶν ὑποφηφίων γιά τήν ἔνταξη χωρῶν νά προωθήσει τίς δυνατότητες διάθεσης τῶν βιομηχανικῶν της προϊόντων, ἰδιαίτερα νά ἐπεκτείνει τό δίχτυ, πού ἔχουν ὑφάνει οἱ πολυεθνικές ἑταιρεῖες πάνω στήν Εὐρώπη. Μέ ἄλλα λόγια πρέπει ν'ἀναρωτηθοῦμε μήπως οἱ χῶρες αὐτές καί ἡ Εὐρώπη δέν διαλέγουν μέ τή διεύρυνση τόν καλύτερο δυνατό τρόπο νά πραγματοποιήσουν τούς ἀντικειμενικούς τους σκοπούς »

-II-

'Η ἐξέλιξη τῆς μεσογειακῆς πολιτικῆς. Οἱ συμφωνίες μέ τίς μεσογειακές χῶρες.

Οἱ προσπάθειες τῆς Κοινότητας νά ἐπεκτείνει τήν ἐπίδραση της στό Μεσογειακό χῶρο καί νά θεσμοθετήσει τήν ἰδιαίτερη σχέση της μέ τίς χῶρες τῆς μεσογειακῆς λεκάνης ἄρχισαν λίγα χρό-

-νια κι ὅλας μετά τήν ὑπογραφή τῆς Συνθήκης τῆς Ρώμης τό 1957. Οἱ προσπάθεις αὐτές κατέληξαν τόν Ἰουλίο τοῦ 1961 στήν ὑπογραφή τῆς συμφωνίας σύνδεσης μέ τήν Ἑλλάδα, πού ἄρχισε νά ἰσχύει ἀπό 1.11.1962. Ἡ συμφωνία προβλέπει τή σταδιακή κατάργηση τῶν δασμῶν γιά τά βιομηχανικά προϊόντα, τήν ἐναρμόνιση τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς τῶν συμβαλλομένων καί τή χορήγηση χρηματοδοτήσεων ἀπό τήν ΕΟΚ πρός τήν Ἑλλάδα. Τή συμφωνία αὐτή ἀκολούθησε τό Σεπτέμβριο τοῦ 1963 ἡ ὑπογραφή τῆς συμφωνίας σύνδεσης μέ τή Τουρκία, πού ἄρχισε νά ἰσχύει ἀπό 1.12. .1964. Στή συμφωνία αὐτή ὅπως διαμορφώθηκε καί μέ τό πρωτόκολλο τοῦ Νοεμβρίου 1970 ἀκολουθήθηκαν σέ γενικές γραμμές οἱ ἴδιες ἀρχές, πού εἶχαν ἐφαρμοστεῖ καί στήν ἑλληνική περίπτωση: Βαθμιαία κατάργηση τῶν δασμῶν γιά τά βιομηχανικά προϊόντα, διευκολύνσεις γιά τό ἐμπόριο τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, χρηματοδοτήσεις τῆς ΕΟΚ πρός τήν Τουρκία. Τό ἑπόμενο βῆμα τῆς ΕΟΚ ἦταν συμφωνίες ἐμπορικοῦ χαρακτήρα μέ τό Ἰσραήλ καί τό Λίβανο τό 1964 καί τό 1965. Ἡ συμφωνία μέ τό Ἰσραήλ τροποποιήθηκε μεταγενέστερα. Στή μορφή πού πῆρε μέ βάση τή σύμβαση πού ὑπογράφηκε τήν 1.7.1975 προβλέπει τήν κατάργηση τῶν δασμῶν γιά τήν εἰσαγωγή τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἀπό τό Ἰσραήλ πρός τήν ΕΟΚ καί ἀντίστροφα καθώς καί τή διευκόλυνση τῆς εἰσαγωγῆς στήν ΕΟΚ τοῦ 85% περίπου τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ πρῶτες συμφωνίες μέ τό Μαρόκκο καί τή Τυνησία ὑπογράφηκαν τό 1969. Εἶχαν καθαρά ἐμπορικό χαρακτήρα. Ἀντικατεστάθηκαν τό 1976 μέ συμφωνίες συνεργασίας, πού σκοπό ἔχουν τή δημιουργία ζώνης ἐλεύθερου ἐμπορίου. Σ'αὐτήν ὅλα κατ'ἀρχήν τά βιομηχανικά προϊόντα καί μερικά ἀγροτικά, ὅπως τά κρασιά καί τό λάδι, θά κυκλοφοροῦν ἐλεύθερα. Ἡ πρώτη συμφωνία μέ τήν Ἱσπανία ὑπογράφηκε τό 1970. Ἦταν ἐμπορική συμφωνία πού προέβλεπε τήν ἀμοιβαία μείωση τῶν δασμῶν γιά βιομηχανικά προϊόντα κατά 60% καί διευκολύνσεις στήν εἰσαγωγή τοῦ 60% τῶν Ἱσπανικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων πρός τήν Κοινότητα. Τό 1970 ὑπογράφηκε ἐπίσης συμφωνία σύνδεσης μέ τή Μάλτα. Ἀκολουθεῖ τό πρότυπο τῶν ἄλλων συμφωνιῶν σύνδεσης καί προβλέπει τήν κατάργηση τῶν δασμῶν γιά βιομηχανικά προϊόντα καί εἰδικές ρυθμίσεις γιά τά ἀγροτικά. Τό 1972 ὑπογράφηκαν συμφωνίες μέ τήν Κύπρο καί τήν Αἴγυπτο. Ἡ συμφω-

-νία μέ τή Κύπρο ἔχει χαρακτήρα συμφωνία σύνδεσης καί σκοπεύει στή δημιουργία τελωνειακῆς ἕνωσης. Ἡ συμφωνία μέ τήν Αἴγυπτο ἦταν ἐμπορική προτιμησιακοῦ χαρακτήρα. Ἀντικατεστάθηκε ὅμως τό 1977 μέ νέα συμφωνία πού ἀποβλέπει στή βαθμιαία μείωση τῶν δασμῶν γιά ὅλα κατ'ἀρχήν τά βιομηχανικά προϊόντα καί ὁρισμένα ἀγροτικά. Στή δημιουργία ζώνης ἐλευθέρου ἐμπορίου ἀποβλέπει ἡ συμφωνία πού ἄρχισε νά ἐφαρμόζεται στίς σχέσεις Πορτογαλίας καί ΕΟΚ ἀπό 1.1.1973. Οἱ διαπραγματεύσεις μέ τήν Ἀλγερία κατέληξαν τό 1976 στήν ὑπογραφή ἑνός συμφώνου συνεργασίας πού ἀποσκοπεῖ στή δημιουργία ζώνης ἐλευθέρου ἐμπορίου. Καί ἐδῶ ἐπιδιώκεται ἡ ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐνῶ διευκολύνεται ἡ εἰσαγωγή ἀγροτικῶν προϊόντων τῆς Ἀλγερίας πρός τήν ΕΟΚ. Μέ τή Συρία καί τήν Ἰορδανία ὑπογράφηκαν συμβάσεις τό 1977, πού προβλέπουν κυρίως τή μείωση τῶν δασμῶν γιά βιομηχανικά προϊόντα. Τέλος ἡ ὑπάρχουσα ἀπό τό 1973 συμφωνία μέ τή Γιουγκοσλαυία εἶναι ἐμπορική συμφωνία, πού προβλέπει τήν ἐφαρμογή τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοούμένου κράτους. Ἡ Λιβύη εἶναι ἡ μόνη ἀπό τίς μεσογειακές χῶρες, πού δέν συνδέεται μέχρι στιγμῆς μέ εἰδική σχέση μέ τήν ΕΟΚ.

-III-

Ἡ μορφή τῶν συμφωνιῶν. Ἡ νέα μεσογείακή πολιτική

Ἡ Κοινότητα ἀπό τήν ἵδρυσή της μέχρι σήμερα δέν ἀκολούθησε ἑνιαίους κανόνες στή σύνδεσή της μέ τό Μεσογειακό χῶρο. Μέ ἄλλες χῶρες ἐπεδίωξε τή δημιουργία τελωνειακῆς ἕνωσης, δηλαδή τόσο τήν ἀμοιβαία κατάργηση τῶν δασμῶν ὅσο καί τήν ἐφαρμογή ἑνός κοινοῦ δασμολογίου πρός τρίτες χῶρες. Μέ ἄλλες προώθησε τήν ἵδρυση ζώνης ἐλευθέρου ἐμπορίου, δηλαδή μόνο τήν ἀμοιβαία κατάργηση τῶν δασμῶν. Ὁρισμένες συνέδεσε πολύ στενά μέ τήν κοινή ἀγορά πού δημιούργησε, ὅπως τήν Ἑλλάδα. Μέ ἄλλες ὅπως τή Γιουγκοσλαυία ἐπεδίωξε μιά ἁπλή διευθέτηση τῶν σχέσεων. Κατά τήν Κοινότητα οἱ διαφορές αὐτές ἔχουν κυρίως πολιτικές αἰτίες. Ἡ σύνδεση μέ τή Γιουγκοσλαυία πού ἔχει διαφορετικό οἰκονομικό σύστημα δέν θά μποροῦσε νά εἶναι ἡ ἴδια μέ κείνη μέ τήν Ἑλλάδα. Μέχρι τό 1972 πάντως ἡ Κοινότητα ἐφάρμοζε ρυθμίσεις κατά περίπτωση. Ἀνάλογα μέ τήν σχέση πού ἐπεδίω-

-κε νά δημιουργήσει μέ κάθε μεσογειακή χώρα, διαμόρφωνε καί τόν τύπο τῆς συμφωνίας. Ἡ πολιτική αὐτή ὁδήγησε σέ ρυθμίσεις πού ἄν καί ἔχουν ὅλες κύριο σκοπό τήν προώθηση τῆς ἐλεύθερης διάθεσης τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων τῆς Κοινότητας διαφέρουν σημαντικά καί ὡς πρός τόν τύπο καί ὡς πρός τό περιεχόμενο χωρίς νά ὑπάρχη ἐμφανής δικαιολογητικός λόγος γιά τίς διαφορές.

Τό Ἰανουάριο τοῦ 1972 ὑπογράφηκε ἡ συμφωνία γιά τήν προσχώρηση στήν ΕΟΚ τῆς Βρεταννίας, τῆς Δανίας καί τῆς Ἰρλανδίας. Μετά τήν προσχώρηση τῶν κρατῶν αὐτῶν ἦταν ἀναγκαῖο οἱ ὑφιστάμενες μέχρι τή στιγμή ἐκείνη συμφωνίες μέ τίς μεσογειακές χῶρες νά προσαρμοσθοῦν στή νέα κατάσταση. Τό γεγονός τοῦτο ἀποτέλεσε κατά τήν Κοινότητα τήν ἀφορμή γιά τήν ἀναθεώρηση τῆς μεσογειακῆς πολιτικῆς της. Κατά τήν Κοινότητα οἱ μέχρι τότε εἰδικές ρυθμίσεις ἦταν χωρίς προοπτική. Ἦταν ἐπόμενα ἀναγκαῖο "νά ἐπανεξετασθεῖ τό σύνολο τῶν συμφωνιῶν αὐτῶν στά πλαίσια μιᾶς συνολικῆς ἀντίληψης γιά τίς σχέσεις πρός τό Μεσογειακό χῶρο". Τή νέα μεσογειακή πολιτική ἐπιβεβαίωσε ἡ πρώτη σύνοδος τῶν πρωθυπουργῶν τῆς Κοινότητας τόν Ὀκτώβρη τοῦ 1972 στό Παρίσι. Στό τελικό ἀνακοινωθέν τῆς συνάντησης τονίζεται, ὅτι "οἱ συμφωνίες πού ἔχουν καταρτισθεῖ ἤ θά καραρτισθοῦν μέ τίς χῶρες τῆς Μεσογείου θά πρέπει νά ἀνταποκρίνωνται σέ μιά συνολική καί ἐξισορροπημένη προσέγγιση τῶν προβλημάτων". Στή συνέχεια ἡ Κοινότητα πραγματικά ἐγκατέλειψε τήν τακτική τῶν κατά περίπτωση ρυθμίσεων καί ἐπεδίωξε νά προσαρμόσει ὅλες τίς ρυθμίσεις σέ ἐνιαῖο τύπο σχέσης πού ἡ ἴδια ἀποκάλεσε συμφωνία ἐκτεταμένης συνεργασίας. Σ'αὐτόν τό νέο ἐνιαῖο τύπο ἀνταποκρίνονται π.χ. οἱ νέες συμφωνίες μέ τό Μαρόκο. (27.4.76), τή Τουρκία (25.4.76) καί τήν Ἀλγερία (26.4.76. Τά κύρια χαρακτηριστικά του εἶναι τά ἑξῆς :

Στόν τομέα τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἡ Κοινότητα ἐπιδιώκει τή δημιουργία μιᾶς ζώνης ἐλευθέρων συναλλαγῶν μέ κάθε ἕνα ἀπό τά συμβαλλόμενα κράτη. Ἡ ζώνη ἐλευθέρων συναλλαγῶν συνεπάγεται τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Κοινό ἐξωτερικό δασμολόγιο δέν ὑπάρχει. Τά κράτη παραμένουν ἐπόμενα κατ'ἀρχήν ἐλεύθερα νά συνάψουν σέ περιφερειακή βάση συμφωνίες μέ ἄλλες χῶρες. Στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων ἡ Κοινότητα δέν ἀποδέχεται τήν ἀρχή τῆς ἐλεύθερης

κυκλοφορίας τους. Ἡ ρύθμιση προσαρμόζεται στά δεδομένα τῆς κάθε χώρας καί διευκολύνει τή διάθεση πλεονασματικῶν προϊόντων τῶν μεσογειακῶν χωρῶν γιά τά ὁποῖα ὑπάρχει ζήτηση στίς χῶρες τῆς ΕΟΚ. Οἱ ρυθμίσεις ἐξασφαλίζουν ἔτσι τά συμφέροντα τῶν καταναλωτῶν τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ καί ταυτόχρονα ἀποφεύγουν τήν ὁποιαδήποτε ἀναταραχή στήν κοινοτική ἀγορά ἀπό τή διάθεση προϊόντων τῶν μεσογειακῶν χωρῶν πού συναγωνίζονται τά κοινοτικά. Ἡ Κοινότητα ἐπιδιώκει τήν ἐλεύθερη ἐξαγωγή τῶν δικῶν της ἀγροτικῶν προϊόντων, ὅπως βουτύρου ἤ τυριοῦ. Γιά νά διευκολυνθεῖ ἡ προσαρμογή τῶν συμφωνιῶν στήν ἐξέλιξη τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς τῆς ΕΟΚ προβλέπεται ἡ ἐπανεξέτασή τους σέ τακτά χρονικά διαστήματα.

Ἡ τρίτη πλευρά τῶν συμφωνιῶν ἀφορᾶ εἰδικές ρυθμίσεις πού σκοπό ἔχουν κατά τή Κοινότητα νά ἐξισορροπήσουν τά μειονεκτήματα τῆς ρύθμισης στόν ἀγροτικό τομέα καί νά ὑποβοηθήσουν τήν ἀντισυμβαλλόμενη χώρα. Ἡ συνεργασία μπορεῖ νά ἀφορᾶ πολλαπλά θέματα, ὅπως χρηματοδοτήσεις, τήν ἀπασχόληση ἐργατῶν, τή μεταφορά τεχνολογίας.

Ἡ νέα συνολική ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς Μεσογείου σκοπό ἔχει κατά τούς ἐπισήμους τῆς Κοινότητας νά προωθήσει μιά ἀποτελεσματική κατανομή ἐργασίας μεταξύ τῆς Κοινότητας καί τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν στούς τομεῖς τῆς βιομηχανίας, τῆς γεωργίας, τῆς ἀπασχόλησης καί τοῦ τουρισμοῦ. Μακροπρόθεσμος πολιτικός στόχος εἶναι "ἡ ἐξαφάνιση τῆς φτώχιας, ἡ ἐξασφάλιση κοινωνικῆς καί οἰκονομικῆς σταθερότητας ὥστε ἡ περιοχή βά πάψει νά εἶναι πολιτικά ἀσταθής".[11] Ἐάν ἡ Κοινότητα δέν βοηθήσει ἰδίως τίς χῶρες τῆς νότιας πλευρᾶς τῆς Μεσογείου οἱ χῶρες αὐτές θά στραφοῦν ἐναντίον τους". Ἡ Εὐρώπη ἔχει ὅμως ἀνάγκη "μιά Μεσόγειο φιλική, σταθερή καί εὐήμερη".

-IV-

Ἡ διεύρυνση τῆς Κοινότητας πρός τή Μεσόγειο

Νέα ἐξέλιξη γιά τή μεσογειακή πολιτική τῆς Κοινότητας ἀποτέλεσε ἡ αἴτηση τῆς Ἑλλάδας νά ἐνταχθεῖ στήν Κοινότητα. Ἡ μέχρι τή στιγμή ἐκείνη πολιτική τῆς Κοινότητας ἀκολουθοῦσε δύο ἀρχές, ἡ Μεσόγειος δέν εἶναι σύνολο, οἱ εὐρωπαϊκές Μεσογειακές χῶρες ἀποτελοῦν ἰδιαίτερη περίπτωση.

Οἱ χῶρες πού περιβάλλουν τή Μεσόγειο δέν ἀποτελοῦν καθά

τήν Κοινότητα ἐνότητα. Τά συμφέροντά τους δέν ταυτίζονται καί τό μόνο κοινό συμφέρον τους εἶναι ἡ ἀνάπτυξη τῆς σχέσης τους μέ τή Κοινότητα. Οἱ διαφορετικές πολιτικές ἀντιλήψεις, οἱ μεγάλες διαφορές στό βαθμό τῆς οἰκονομικῆς ἀνάπτυξης, οἱ πολιτιστικές ἀντιθέσεις παρεμποδίζουν ὁποιαδήποτε στενή συνεργασία μεταξύ τους. Τό μεσογειακό ἐμπόριο εἶναι ἐξαιρετικά περιωρισμένο καί ἐλάχιστες εἶναι οἱ πιθανότητες οὐσιαστικῆς ἀνάπτυξής του. Οἱ βορειοαφρικάνικες χῶρες ἐπιδιώκουν τή σύνδεσή τους μέ τίς ὑπόλοιπες ἀφρικανικές ἐνῶ ἀντίθετα οἱ εὐρωπαϊκές μέ τίς ὑπόλοιπες εὐρωπαϊκές. Τήν σκέψη δημιουργίας μιᾶς ἐνιαίας τελωνειακῆς καί οἰκονομικῆς ἕνωσης γύρω ἀπό τή Μεσόγειο θεωρεῖ ἡ Κοινότητα ἀνεδαφική. Ὁ μεσογειακός χῶρος ἀποτελεῖ φυσική προέκταση τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης καί γιά τοῦτο περιοχή, ὅπου ἡ ΕΟΚ πρέπει νά παίζει πρωταρχικό ρόλο.

Οἱ χῶρες τῆς βόρειας καί τῆς νότιας ὄχθης τῆς Μεσογείου δέν ἔχουν τήν ἴδια σημασία γιά τή Κοινότητα. Οἱ χῶρες τῆς βορείου ὄχθης μιά πού εἶναι εὐρωπαϊκές χῶρες μποροῦν ν'ἀποτελέσουν σύμφωνα μέ τό προοίμιο στή Συνθήκη τῆς Ρώμης τοῦ 1957 μέλη τῆς Κοινότητας. Οἱ χῶρες αὐτές δικαιοῦνται κατά τήν Κοινότητα ὄχι μόνο τυπικά ἀλλά καί οὐσιαστικά νά ζητήσουν τή στενή σύνδεσή τους μέ τίς δυτικοευρωπαϊκές χῶρες. Παρουσιάζουν κοινά μ'αὐτές οἰκονομικά καί πολιτιστικά χαρακτηριστικά. Ὅμως ἡ οἰκονομική ἀπόσταση, πού τίς χωρίζει ἀπό τίς ὑπόλοιπες δυτικοευρωπαϊκές χῶρες, παρεμποδίζει τήν ἐξομοίωσή τους πρός τά μέλη τῆς Κοινότητας.

-V-

Μερικά οἰκονομικά δεδομένα

Ἡ ΕΟΚ εἶναι ὁ κύριος ἐμπορικός συνεταῖρος τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου. Εἶναι ὁ πρῶτος προμηθευτής μέ (μέ ἐξαίρεση τήν Αἴγυπτο) καί ὁ πρῶτος ἀγοραστής τῶν προϊόντων τους. Οἱ ἐξαγωγές τῆς Κοινότητας πρός τίς χῶρες τῆς Μεσογείου ἀντιπροσώπευαν τό 1970 κατά μέσο ὅρο 40% τῶν συνολικῶν εἰσαγωγῶν τῶν δώδεκα μεσογειακῶν χωρῶν, τό 1971 τό 42% καί τό 1973 τό 50%. Οἱ εἰσαγωγές τῆς Κοινότητας ἀπό τῖς χῶρες τῆς Μεσογείου ἀντιπροσώπευαν τό 1970 τό 40%, τό 1971 τό 41% καί τό 1973 τό 48%.τῶν ἐξαγωγῶν τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τό 1973 οἱ ἐξαγωγές τῆς ΕΟΚ πρός τίς

χῶρες τῆς Μεσογείου ἐκτός Ἰταλίας καί Γαλλίας ἔφτασαν τά 7 δισ. δολλάρια. Οἱ ἐξαγωγές ἦταν 2,5 φορές μεγαλύτερες τῶν ἐξαγωγῶν πρός τή Λατινική Ἀμερική καί ἀντιπροσώπευαν περίπου τήν ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν πρός τίς ΗΠΣ. Τό 1973 οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν τῆς ΕΟΚ ἐδαπάνησαν περίπου 10,4 δισ. δολλάρια στόν τουρισμό. Ἀπό τό ποσό αὐτό ὑπολογίζεται, ὅτι 6 δισ. δολλάρια περίπου ξοδεύτηκαν σέ μεσογειακές χῶρες. Πάνω ἀπό τό 53% τῶν τουριστῶν ἀπό τίς χῶρες τῆς ΕΟΚ περνᾶ τίς διακοπές του στό Μεσογειακό χῶρο. Οἱ ἴδιοι οἱ ἐπίσημοι τῆς Κοινότητας παρατηροῦσαν τό 1972, ὅτι ἡ μεσογειακή λεκάνη " θά γίνεται συνεχῶς καί μέ μεγάλη ἀπόσταση ὁ κύριος οἰκονομικός χῶρος μέ τόν ὁποῖο θά συναλλάσσεται ἡ Κοινότητα".

Ἡ Μεσογειακή πολιτική μέσο ἐξουσιάσεως τῶν μεσογειακῶν χωρῶν.

Ἡ μεσογειακή πολιτική τῆς Κοινότητας, ἄν δεχθοῦμε τήν ἑρμηνεία πού δίνει ἡ ἴδια ἡ Κοινότητα στίς προθέσεις της δέν εἶναι σήμερα ἀκόμη παρά ἕνα μωσαϊκό διαφόρων ρυθμίσεων χωρίς εὐδιάκριτους στόχους. Ἡ μεσογειακή πολιτική πολιτική τῆς Κοινότητας, ἀντίθετα, ἀποκτᾶ ἔννοια, ἄν παραβλέφουμε τίς διάφορες δηλώσεις τῶν ἐκπροσώπων της καί ἐρευνήσουμε ποιά δομή ἐξουσίας

προάγει, ποιά μέσα χρησιμοποιεῖ στή διαμόρφωση τῆς σχέσης μέ τίς χῶρες τῆς μεσογειακῆς λεκάνης. Θέση μας εἶναι ὅτι ἡ Κοινότητα προωθεῖ τήν ἐξάρτηση τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου καί τή διαμόρφωση μιᾶς σχέσης ὅπου οἱ βιομηχανικές καπιταλιστικές χῶρες τῆς Δύσης θά ἐξουσιάζουν καί θά ἐκμεταλλεύωνται τίς λιγώτερο βιομηχανοποιημένες χῶρες καί περιοχές τῆς Μεσογείου.

Ἄν ἐξετάσουμε τίς συμφωνίες μεταξύ τῆς Κοινότητας καί τῆς Μεσογείου θά παρατηρήσουμε, ὅτι ὁμοιόμορφο χαρακτηριστικό τους εἶναι ἡ διαφοροποίηση ἀνάμεσα σέ βιομηχανικά καί ἀγροτικά προϊόντα. Ἡ κοινότητα ἐπιδιώκει νά ἐξασφαλίσει μιά νέα ἀγορά γιά τά βιομηχανικά της προϊόντα καί ἐξασφαλίζει τήν ἐλεύθερη εἰσαγωγή τους στίς μεσογειακές χῶρες. Ἀντίθετα δέν δέχεται νά προβεῖ στήν ἐλεύθερη εἰσαγωγή τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων τῶν μεσογειακῶν χωρῶν πρός τή Κοινότητα. Ὅμως ἡ ἐλεύθερη ἐξαγωγή τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, εἶναι καίριας σημασίας γιά τίς μεσογειακές χῶρες γιατί ἡ οἰκονομία τους εἶναι σέ μεγάλο βαθμό ἀκόμη γεωργική.

Τό παράδειγμα τῆς Ἑλλάδας εἶναι χαρακτηριστικό. Ἡ συμφωνία σύνδεσης τοῦ 1962 προέβλεπε μεταξύ ἄλλων τήν ἐλεύθερη κυκλοφορία τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων καί τήν ἐναρμόνιση τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς ΕΟΚ καί Ἑλλάδας, δηλαδή τή βαθμιαία προσπάθεια ἡ μεταχείριση τῶν ἑλληνικῶν ἀγροτικῶν προϊόντων νά εἶναι ὅμοια πρός τή μεταχείριση τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων τῆς Κοινότητας. Ἡ ΕΟΚ ἀνέστειλε τό 1967 μέ ἀφορμή τή δικτατορία, πού ἐπιβλήθηκε στήν Ἑλλάδα τήν ἐναρμόνιση τῆς ἀγροτικῆς πολιτικῆς καί ὑπέβαλε τά ἑλληνικά ἀγροτικά προϊόντα στό ἴδιο κατ'ἀρχήν καθεστώς μέ τά προϊόντα τρίτων χωρῶν. Ἀντίθετα ἡ μείωση τῶν δασμῶν γιά τά βιομηχανικά προϊόντα τῆς Κοινότητας καί ἡ διευκόλυνση τῆς εἰσαγωγῆς στήν Ἑλλάδα συνεχίστηκε νά ἐφαρμόζεται. Τό ἀποτέλεσμα ἦταν τό ἐμπορικό ἰσοζύγιο μεταξύ τῆς Ἑλλάδας καί τῆς Κοινότητας νά παρουσιάζει τό ἕνα ἔλλειμμα ἐνῶ τό 1966 τό ἔλλειμμα ἦταν.

Ἡ πολιτική τῆς Κοινότητας πρός τά ἀγροτικά προϊόντα τῶν μεσογειακῶν χωρῶν ἔχει σά σκοπό ἡ Κοινότητα νά ἐξασφαλίζει ὅ,τι προϊόντα χρειάζεται στή δυνατόν καλύτερη τιμή ἐκμεταλλευομένη τόν ἀνταγωνισμό τῶν παραγωγῶν χωρῶν. Ἡ Κοινότητα δέν ἐνδιαφέρεται νά καθορίσει δασμούς καί ποσοστώσεις εἰσαγωγῆς σύμφωνα

μέ τίς ἀνάγκες καί τίς ἐπιθυμίες τῶν χωρῶν μέ τίς ὁποῖες συνεργάζεται. Εἶναι χαρακτηριστικό π.χ. ἡ Κοινότητα δέν παραχώρησε στήν Ἑλλάδα, πού εἶναι ἡ μοναδική βαμβακοπαραγωγός χώρα τῆς Εὐρώπης προστασία ὡς πρός τίς εἰσαγωγές βαμβακιοῦ ἀπό τρίτες χῶρες ὅμοια μέ ἐκείνη πού ἐφαρμόζει γιά τά δικά της ἀγροτικά προϊόντα. Τοῦτο γιατί προστασία θά ὁδηγοῦσε σέ ἀνύψωση τῶν τιμῶν τοῦ βαμβακιοῦ, πού ἀποτελεῖ πρώτη ὕλη γιά τίς εὐρωπαϊκές βιομηχανίες. Οἱ χῶρες τῆς Κοινότητας προμηθεύονται σήμερα βαμβάκι στή διεθνή ἀγορά πρός 18-22 δρχ. τό κιλό ἐνῶ τό ἑλληνικό βαμβάκι κοστίζει περίπου 28 δρχ. τό κιλό.

Οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ προωθοῦν ἕνα νέο διεθνή καταμερισμό ἐργασίας. Στίς μεσογειακές χῶρες ἐγκαθίστανται βαθμιαία κυρίως βιομηχανίες, οἱ ὁποῖες ἀπαιτοῦν πολλά ἐργατικά χέρια ἤ χαμηλή τεχνολογία ἤ ρυπαίνουν τό περιβάλλον. Στίς ἀνεπτυγμένες βιομηχανικές καπιταλιστικές χῶρες παραμένουν καί ἀναπτύσσονται κυρίως οἱ βιομηχανίες παραγωγῆς κεφαλαιουχικοῦ ἐξοπλισμοῦ, καί ἐκεῖνες πού προϋποθέτουν ἀνεπτυγμένη τεχνολογία. Ἡ ἐλαφρά βιομηχανία πού ἐγκαθίσταται στίς μεσογειακές χῶρες κάτω ἀπό τίς συνθῆκες αὐτές ἐνῶ ἀποτελεῖ πρόδδο ταυτόχρονα ~~επεκτείνει~~ διατηρεῖ καί ἀναπαράγει τήν ἐξάρτηση. Ἡ βιομηχανία τῆς μεσογειακῆς χώρας καθοδηγεῖται μεταξύ ἄλλων, ὡς πρός τήν τεχνολογία καί τίς ἀγορές ἀπό τήν οἰκονομία τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν.

Στίς ~~περισσότερες μεσογειακές χῶρες~~ καθυστερημένες καπιταλιστικές χῶρες ἡ βιομηχανική ἀνάπτυξη πραγματοποιεῖται ἀπό πολυεθνικές ἑταιρεῖες τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν. Οἱ πολυεθνικές ἑταιρεῖες, ὅταν πραγματοποιοῦν μιά ἐπένδυση, διατηροῦν τόν ἔλεγχό της πρός ὄφελός τους. Ἡ μητρική ἑταιρεία ἀποφασίζει γιά τή διοίκηση τῆς θυγατρικῆς, τόν τρόπο διάθεσης τῶν προϊόντων, τήν ἔρευνα, τήν τεχνολογία, τήν διάθεση τῶν κερδῶν. Ἡ μητρική ἑταιρεία παίρνει τίς ἀποφάσεις της μέ στόχο τή μεγιστοποίηση τοῦ κέρδους της καί ὄχι τήν ἐνίσχυση τῆς οἰκονομίας τῆς μεσογειακῆς χώρας. Ἡ θυγατρική ἑταιρεία ἤ εἶναι ἕνα ἁπλό πρατήριο πού ἱδρύθηκε μέ σκοπό νά διευκολύνει τήν διάθεση τοῦ προϊόντος τῆς μητρικῆς στήν ἐσωτερική ἀγορά τῆς μεσογειακῆς χώρας ἤ ἐπιδιώκει τήν ἐκμετάλλευση πρώτων ὑλῶν τῆς μεσογειακῆς χώρας, τῶν παρεχομένων ἀπό τίς κρατικές ὑπηρεσίες κινήτρων, τῆς προσφορᾶς χαμηλά ἀμειβομένων ἐργατῶν. Οἱ πολυεθνικές ἐπιτείνουν μέ τή δραστηριοτητά τους τήν ἐξάρτηση καί ἐ-

-λέγχουν τόν νέο διεθνή καταμερισμό ἐργασίας πρός ὄφελος τῶν βιομηχανικά ἀνεπτυγμένων χωρῶν.
Οἱ χρηματοδοτήσεις πού προσφέρουν οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ στά πλαίσια τῆς συνεργασίας μέ τίς μεσογειακές χῶρες ἀποτελοῦν καί αὐτές μέσο ἐλέγχου τῶν χωρῶν πού χρηματοδοτοῦνται. Ἔρευνες ἔχουν δείξει ὅτι τό 80% τῶν χρηματοδοτήσεων ἀπό χῶρες τῆς ΕΟΚ πρός χῶρες τοῦ Τρίκου κόσμου δίδεται γιά νά προμηθευτοῦν οἱ χῶρες αὐτές κεφαλαιουχικά ἀγαθά ἀπό τίς ἴδιες τίς χῶρες τῆς ΕΟΚ. Μέ τόν τρόπο αὐτό οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ ὄχι μόνο χρηματοδοτοῦν οὐσιαστικά τή δικιά coos βιομηχανία, ἀλλ'ἐξασφαλίζουν τή σύνδεση τῆς οἰκονομίας τῆς χρηματοδοτούμενης χώρας μέ τήν ΕΟΚ ὥστε νά ἀποτελέσει μελλοντικά ἀγορά γιά τά προϊόντα τους. Μέ τίς χρηματοδοτήσεις προωθοῦνται ἄλλωστε ἔργα ὑποδομῆς πού βοηθοῦν ν'αὐξηθεῖ ἡ περιωρισμένη μέχρι τή στιγμή ἐκείνη ζήτηση γιά τά βιομηχανικά προϊόντα τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν (Χτίζονται αὐτοκινητόδρομοι καί ὄχι σιδηρόδρομοι γιά νά προωθηθεῖ ἡ ἐξαγωγή ἰδιωτικῶν αὐτοκινήτων).

Ὁ J. GALTUNG διαπιστώνει συνοπτικά στό ἔργο του THE EUROPEAN COMMUNITY : A SUPERPOWER IN THE MAKING ALSO, LONDON 1973 (σελ. 154), ὅτι ἡ Κοινότητα μέσα ἀπό τήν οἰκονομική συνεργασία ἀσκεῖ "τήν ἐξουσία ἑνός οἰκονομικοῦ συστήματος, τό ὁποῖον κινεῖ ἀνθρώπους, προϊόντα καί χρήματα, δημιουργεῖ κέντρα καί περιφέρειες, πλουταίνει τά πρῶτα καί φτωχαίνει τίς δεύτερες. Ὑπάρχουν βέβαια στοιχεῖα ἀνακατανομῆς τοῦ εἰσοφήματος στή σχέση αὐτή. Τό κέντρο δίδει ὁρισμένα ἀπό τά κέρδη του πίσω στήν περιφέρεια μέ τή μορφή ἐπιδοτήσεων ἤ ἀναπτυξιακῆς βοήθειας. Ἀλλά ἡ ἐπιστροφή πόρων δέν ἔχει ἄλλο σκοπό παρά νά ἐνισχύει τήν ἐξουσία τοῦ κέντρου πάνω στήν περιφέρεια. Ἡ Κοινότητα μέσα ἀπό τό ἐλεύθερο ἐμπόριο, τόν καταμερισμό ἐργασίας καί τήν οἰκονομική βοήθεια ἐπιδιώκει τήν ἐκμετάλλευση καί τήν ἐξουσιάση τῶν μεσογειακῶν χωρῶν. Ἡ Κοινότητα γιά νά ἐνισχύσει τή θέση της ἀπέναντι στίς μεσογειακές χῶρες ἐπεδιώξε συστηματικά τή διαφορετική μεταχείρισή τους. Διαπραγματεύτηκε μέ κάθε μεσογειακή χώρα χωριστά τήν εἰδική σχέση μαζί της. Ἡ χωριστή διαπραγμάτευση τῆς ἐπέτρεψε νά ἐκμεταλλευθεῖ κατά τό δυνατόν περισσότερο τή δική της διαπραγματευτική δύναμη καί τήν ἀδυναμία τῆς ἀντισυμβαλλομένης χώρας. Ἀπέφυγε οἱ χῶρες τῆς Μεσογείου νά συνεργαστοῦν, νά προβάλουν κοινές ἀπαιτήσεις, νά ἀσκήσουν συντονισμένη πίεση γιά νά πετύχουν εὐνοϊκότερες

ρυθμίσεις.

Ἡ διείσδυση πού πραγματοποιεῖ ἡ ΕΟΚ στίς χῶρες τῆς Μεσογείου εἶναι σήμερα λιγώτερο στρατιωτική καί πολιτική ἀπ'ὅτι τό καιρό τῆς ἀποικιοκρατίας, εἶναι κυρίως πολιτιστική καί οἰκονομική. Παραμένει παρ'ὅλα αὐτά ἐξαιρετικά ἀποτελεσματική. Οἱ ἡγεσίες στίς περισσότερες μεσογειακές χῶρες εἶναι ἡγεσίες ἐκπαιδευμένες στόν τρόπο σκέψης, πού ἔχει ἀναπτυχθεῖ στίς βιομηχανικά ἀνεπτυγμένες καπιταλιστικές χῶρες, ἀποδέχονται τίς ἀξίες πού ἰσχύουν ἐκεῖ καί κυρίως ἀσπάζονται τό μοντέλλο ὀργάνωσης τῆς οἰκονομίας καί ἀνάπτυξής της πού ἰσχύει στίς χῶρες τῆς Δύσης. Ἀνήκουν ἄλλωστε συνήθως στόν κύκλο πού ἐκπροσωπεῖ τά συμφέροντα τῶν πολυεθνικῶν ἐπιχειρήσεων καί γενικά τῶν καπιταλιστικῶν χωρῶν καί ἔχουν ἄμεσα οἰκονομικά καί πολιτικά ὀφέλη ἀπό τόν ρόλο τους ὡς ἐκπροσώπων τοῦ ξένου κεφαλαίου. Ὅταν σέ μιά διαπραγμάτευση οἱ διαπραγματευτές, πού βρίσκονται ἀντιμέτωποι εἶναι σύμφωνοι γιά τίς ἀξίες καί τά συστήματα πού πρέπει νά ἐφαρμόσουν ἡ διαπραγμάτευση δέν καθυστερεῖ τίς λύσεις τῶν βασικῶν προβλημάτων ἀλλά στρέφεται κυρίως στίς λεπτομέρειες, στή ρύθμιση τῶν εἰδικῶν προβλημάτων πού προκύπτουν κατά τήν ἐφαρμογή τοῦ κοινά ἀποδεκτοῦ πλαισίου. Οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ δέν ἔχουν ἀπέναντί τους κατά κανόνα διαπραγματεύτές, οἱ ὁποῖοι ἀμφισβητοῦν τό οἰκονομικό σύστημα, στό ὁποῖο βασίζεται ἡ οἰκονομική πολιτική τῆς ΕΟΚ καί τό μοτέλλο ἀνάπτυξης πού ἐπιδιώκει ἡ ΕΟΚ νά ἐπιβάλλει σέ τρίτες χῶρες. Οἱ σημερινές ἡγεσίες πολλῶν μεσογειακῶν χωρῶν ἀποδέχονται τήν ἀρχή πού πρεσβεύει ἡ ΕΟΚ: "Ἀναπτύξετε ἐμπορικές σχέσεις μαζί μας, ἐφαρμόσετε τό ἴδιο οἰκονομικό σύστημα μέ μᾶς καί σύντομα θά εἴσθε ὅμοιοι μέ μᾶς." Γιά τοῦτο καί κατά τή διαπραγμάτευση ἁπλῶς ἐπιδιώκουν νά προσαρμόσουν τήν ἐξέλιξη τῆς χώρας τους στίς καθοδηγητικές κατευθύνσεις πού δίνει ἡ ΕΟΚ μέ τό λιγώτερο δυνατό πολιτικό καί οἰκονομικό κόστος, Δέν ἐπιδιώκουν νά διάσφαλίσουν ἕναν ἄλλο τρόπο ἀνάπτυξης,πού νά ἀνταποκρίνεται στίς ἰδιαιτερότητες τῆς χώρας τους καί στήν πολιτιστική τους παράδοση.

Οἱ χῶρες τῆς ΕΟΚ ἔχουν ποικιλότροπα προωθήσει ἀπό καιρό τή συναίνεση τῶν ἡγεσιῶν τῶν μεσογειακῶν χωρῶν στή πολιτική τους εἴτε μέ συμφωνίες στρατιωτικῆς συνεργασίας καί τήν ἔνταξη σέ κοινούς ἀμυντικούς μηχανισμούς (π.χ. τό ΝΑΤΟ στή περίπτωση τῆς Ἑλλάδας καί Πορτογαλίας) εἴτε μέ διμερεῖς οἰκονομικές πολιτικές

καί πολιτιστικές συμφωνίες καί ἐπαφές εἴτε ἁπλά καί μόνον μέ ἐντατική οἰκονομική, πολιτική καί πολιτιστική παρουσία τους καί προπαγάνδιση ὑπέρ τοῦ οἰκονομικοπολιτικοῦ συστήματός τους.

Ὅπως ἡ οἰκονομική ἐκμετάλλευση ἔτσι καί ἡ διαφορετική μεταχείρησ τῶν μεσογειακῶν χωρῶν καί ἡ πολιτική διείσδυσή τους εἶναι μέσα, τά ὁποῖα χρησιμοποίησε συνειδήτά ἡ ΕΟΚ γιά νά πετύχει τόν κύριο σκοπό της : Νά προσδέσει τίς χῶρες τῆς μεσογειακῆς λεκάνης στό πολιτικό-οἰκονομικό σύστημά της γιά νά στερεώσει, γιά νά ἐξασφαλίσει μιά μόνιμη ἀγορά διάθεσης τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων της, καί γιά ν'ἀναπτυχθοῦν στό μέτρο πού εἶναι ἀναγκαῖο δραστηριότητες ἀπαραίτητες γιά τήν πιό ἀποτελεσματική καί ἀποδοτική λειτουργία τῶν οἰκονομιῶν τῶν χωρῶν μελῶν (προσφορά ἀγροτικῶν προϊόντων, τουρισμός, ἐκμετάλλευση φτηνῆς ἐργατικῆς δύναμης κ.λ.π.). Ἡ Μεσογειακή πολιτική τῆς ΕΟΚ δέν ἄλλαξε οὐσιαστικά ἀπό τήν ἵδρυσή της μέχρι σήμερα. Ἡ νέα ἀντίληψη πού ἄρχισαν νά ὑποστηρίζουν οἱ ὑπηρεσίες τῆς Κοινότητας ἀπό τό 1972 καί ἡ διευρύνση πρός τό Νότο ὀφείλεται στή διαπίστωση ὅτι οἱ πολλές καί διάφορες ρυθμίσεις πού ἴσχυαν μέχρι τότε δημιουργοῦσαν σύγχιση. Ἦταν ἀναγκαῖο νά διασφαλισθεῖ ἡ ἐπαφή μέ πιό συστηματικό τρόπο ὥστε νά κατοχυρωθεῖ καί ἡ μόνιμη ἐπικυριαρχία στή μεσογειακή ἀγορά. Ἡ εὐκαιριακή τακτική ἀντικατεστάθηκε. Οἱ σκοποί παρέμειναν οἱ ἴδιοι.

-VII-

Δυνατότητες τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων τῆς Μεσογείου

Σήμερα ἡ Ἰταλία καί ἡ Γαλλία εἶναι μέλη τῆς ΕΟΚ. Ἡ Ἑλλάδα πρόκειται σέ λίγες μέρες νά ὑπογράφει τή συμφωνία ἔνταξή της. Ἡ Ἱσπανία καί ἡ Πορτογαλία ἔχουν ζητήσει τήν ἔνταξή τους. Σέ πολλές ἀπό τίς ὑπόλοιπες μεσογειακές χῶρες ἐπικρατοῦν οἰκονομικές καί πολιτικές δυνάμεις πού προτιμοῦν τή στενή συνεργασία μέ τήν ΕΟΚ παρά τή δημιουργία γύρω ἀπό τή Μεσόγειο ἑνός νέου πόλου οἰκονομικῶν καί πολιτικῶν ἐξελίξεων. Τό μέτωπο τῶν Μεσογειακῶν χωρῶν εἶναι διασπαρμένο. Ἐπιπρόσθετα στίς εὐρωπαϊκές καί στίς μή εὐρωπαϊκές μεσογειακές χῶρες ἐπικρατοῦν οἰκονομικές,κοινωνικές καί πολιτιστικές συνθῆκες ἄρκετά διάφορες ὥστε στή σημερινή διάσπαση νά προστίθενται καί ἄλλα στοιχεῖα, πού νά ἀποκλείουν τή δημιουργία στό ἄμεσο μέλλον μιᾶς μεσογειακῆς Κοινότητας.

Σέ προοδευτικούς σχηματισμούς τῶν εὐρωπαϊκῶν μεσογειακῶν χωρῶν πού δέν ἔχουν ἐνταχθεῖ ἀκόμη στήν ΕΟΚ ἐπικρατεῖ γι' αὐτό ἡ σκέψη , ὅτι κάτω ἀπό τίς σημερινές συνθῆκες οἱ χῶρες τους ἐντασσόμενες στήν ΕΟΚ θά μποροῦσαν νά ἀποτελέσουν τίς γέφυρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πρός τίς ὑπόλοιπες μεσογειακές χῶρες. Οἱ χῶρες τους θά προσέφεραν στήν ΕΟΚ τή διεύρυνση τῆς βάσης της γιά νά στηρίξει μιά εὐρωπαϊκή αὐτόνομη πολιτική ἀπέναντι στίς ΗΠΑ καί τή Σοβιετική Ἕνωση. Ἀντάλλαγμα τῆς ΕΟΚ θά ἦταν ἡ οἰκονομική συνεργασία μέ εὐνοϊκούς ὅρους. Ἡ ἔνταξη στήν ΕΟΚ θά ὁδηγοῦσε ἔτσι στήν ἀνάπτυξη τῶν οἰκονομιῶν τῶν τριῶν νέων μελῶν συμπληρωματική μέν πρός τίς οἰκονομίες τῆς Δύσης ἄλλα ὑπό συνθῆκες τέτοιες ὥστε σύντομα νά δράσουν πρωτοβουλιακά στό μεσογειακό χῶρο σάν "κρίκοι τῆς εὐρωμεσογειακῆς ἡγεμονικῆς πολιτικῆς". Ἡ ἔνταξη στην ΕΟΚ κάτω ἀπό αὐτές τίς προθέσεις ὁδηγεῖ ὅσους ἀσπάζονται τίς θέσεις αὐτές νά γίνουν φορεῖς τῆς νεοαποικιοκρατικῆς πολιτικῆς τῆς ΕΟΚ. Τό ἐπιχείρημα τους συνοφίζεται στήν πρόταση, ὅτι μιά πού ἡ ἐκμετάλλευση τοῦ μεσογειακοῦ χώρου ἀπό τίς χῶρες τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι δεδομένη καλύτερα νά συμμετάσχουν καί νά πρωτοστατήσουν τά μεσογειακά μέλη σ' αὐτήν γιά νά ἀποκομίσουν ὅσο τό δυνατόν περισσότερα ὀφέλη.

Τό ΠΑΣΟΚ ἔχει ἀρνηθεῖ τήν ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν ΕΟΚ. Πιστεύει, ἐπίσης, ὅτι ὅσες μεσογειακές χῶρες δέν ἔχουν ἐνταχθεῖ σ'αὐτήν δέν θά πρέπει νά ἐνταχθοῦν. "Ἡ ΕΟΚ εἶναι ἡ κοινή ἀγορά τοῦ μονοπωλιακοῦ κεφαλαίου, καί ἡ συμμετοχή τῶν μεσογειακῶν χωρῶν σ'αὐτήν θά ἐξασφαλίσει μακροπρόθεσμα ὅτι θά παραμείνουν ἐξαρτημένες, περιφερειακές, περιθωριακές περιοχές τοῦ παγκόσμιου καπιταλισμοῦ". ('Α. Παπανδρέου). Εἰσήγηση στή Συνδιάσκεψη τῆς Μάλτας, Τό ΠΑΣΟΚ στό διεθνῆ χῶρο, Ἀθήνα 1977 σελ. 46.

Τό ΠΑΣΟΚ ἔχει ὅμως δηλώσει, ὅτι "αὐτό δέν σημαίνει ὅτι οἱ χῶρες τῆς Νότιας Εὐρώπης ἤ οἱ χῶρες τῆς Βόρειας Ἀφρικῆς καί τῆς Μέσης Ἀνατολῆς δέν πρέπει νά διατηρήσουν καί νά ἀναπτύξουν τίς οἰκονομικές τους σχέσεις μέ τήν ΕΟΚ". ('Α. Παπανδρέου στό ἴδιο κείμενο). Τό ΠΑΣΟΚ πιστεύει στή περίπτωση τῆς Ἑλλάδας ὅτι πρέπει νά διαμορφωθεῖ μιά εἰδική σχέση μέ τήν ΕΟΚ, πού θά τῆς ἐπιτρέφει βαθμιαία νά μειώσε τή σημερινή ἐξάρτησή της καί ν'ἀκολουθήσει "τόν δρόμο ἰσομεροῦς καί αὐτοκεντρωμένης ἀνάπτυξης". Ἡ εἰδική σχέση μέ τήν ΕΟΚ θά πρέπει νά ἐξασφαλίζει στήν Ἑλλάδα

τόν ἔλεγχο τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου της καί τῆς κίνησης κεφαλαίων ὥστε νά καθίσταται δυνατός ὁ ἐθνικός προγραμματισμός. Ἐάν ἡ Ἑλλάδα καί οἱ ὑπόλοιπες εὐρωπαϊκές μεσογειακές χῶρες ἀκολουθοῦσαν τή πορεία αὐτή θά μποροῦσαν νά ἐνώσουν τίς δυνάμεις τους γιά ν'ἀντιμετωπίσουν ἀπό κοινοῦ προβλήματα ὅπως αὐτά πού βάζει "τή δράση τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν πού στηρίζουν τήν κυριαρχία τοῦ δυτικοῦ μονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ" καί "νά συντονίσουν τά προγράμματα τῶν ἐπενδύσεων τους καί τήν ἐμπορευματική πολιτική τους πρός τό συμφέρον τῆς μεσογειακῆς περιοχῆς".

Ἡ ἔνταξη τῆς Ἑλλάδας στήν ΕΟΚ καί ἡ πιθανή ἔνταξη τῆς Ἱσπανίας καί τῆς Πορτογαλίας δέν ματαιώνουν τελείως τήν προοπτική πού εἶχε διαγράφει τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. Ἀπαιτεῖ μιά νέα ταχτική γιά τήν πραγματοποίησή της . Τά προοδευτικά κόμματα τῶν μεσογειακῶν χωρῶν στό μέτρο πού μποροῦν νά ἐπηρεάζουν τήν ἐξέλιξη θά μποροῦσαν νά δράσουν σάν παράγοντες ἀνάσχεσης τῆς πολιτικῆς τῆς ἐκμετάλλευσης τῆς μεσογειακῆς λεκάνης πού ἀκολουθεῖ ἡ ΕΟΚ, νά συντείνουν στή στενώτερη συνεργασία τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου μέ στόχο νά ἀλληλοβοηθοῦν στή μείωση τῆς ἐξάρτησης καί τήν αὐτοκεντρική ἀνάπτυξη τῶν οἰκονομιῶν τους. Τά προοδευτικά κόμματα τῆς Μεσογείου θά μποροῦσαν νά συντείνουν στά πλαίσια τῆς προοπτικῆς αὐτῆς στήν,προώθηση τῶν διακρατικῶν μορφῶν συνεργασίας σέ ὅσο τό δυνατόν περισσότερους τομεῖς σχέσεων, στήν ἵδρυση κοινῶν ἐπιχειρήσεων,κοινῶν ὀργανισμῶν ἐρεύνης,κοινῶν ὀργανισμῶν χρηματοδότησης. Θά ἔπρεπε ἐπίσης νά ἐπιδιώξουν τή διαμόρφωση κοινῆς πολιτικῆς γιά τήν ἀντιμετώπιση τῶν προβλημάτων τῆς Μεσογείου καί ἰδιαίτερα τή δημιουργία ἑνός "συστήματος γιά περιφερειακή ἀσφάλεια κάτω ἀπό τόν ἄμεσο ἔλεγχο τῶν παρακτίων κρατῶν τῆς Μεσογείου μέ σκοπό τήν ἐξάλειψη τῆς παρουσίας καί τῆς ἐπέμβασης τῶν ὑπερδυνάμεων σ'αὐτή τήνπεριοχή. Οἱ γενικοί αὐτοί στόχοι ἔχουν διαγραφεῖ στήν ἀπόφαση τῆς Συνδιάσκεψης τῆς Μάλτας τοῦ 1977. Τά προοδευτικά κόμματα πρέπει νά μελετήσουν τήν ὑλοποίησή τους . Ἡ ὑλοποίησή τους θ' ἀποτελέσει ἕνα βῆμα γιά ἕνα γενικό εὐρωπαϊκό μετασχηματισμό, ἕνα βῆμα γιά τή μετατροπή τῆς σημερινῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Κοινότητας σ'ἕνα νέο σχῆμα, πιό πλατύ καί μέ διαφορετικό περιεχόμενο , σέ μιά Ὁμόσπονδη Σοσιαλιστική Εὐρώπη.